

Rico Schilder

Laten we beginnen. Zou je jezelf kunnen voorstellen?

Interviewee 2

Ja, ik ben Frank. Al een poosje bij ORGANISATIE B, ruim 10 bijna nee, ruim 11 jaar zelfs inmiddels. Ik ben ooit begonnen als IT auditor. Dus echt het beoordelen van IT systemen aan de hand van risico en controle matrix onder andere, maar eigenlijk sinds een aantal jaar heb ik mijn focus wat verlegd naar risicobeheersing rondom AI, dus wat specifiek. Niet IT in een brede zin, maar alleen AI. Dat noemen we dan 'responsible AI'. Ooit dat het begon met de gedachte van: "Nou we controleren als ORGANISATIE B jaarrekeningen, maar waarom zouden we niet ook AI systemen kunnen controleren?" Met name omdat ze steeds impactvoller worden, zou het goed zijn als er een onafhankelijke partij, en dat moeten er natuurlijk altijd meerdere zijn, maar na zouden kunnen kijken. Dus met dat idee aan de slag gegaan. Toen bleek ook dat er heel veel organisaties worstelen met meer de advieskant. Dan bedoel ik meer vanuit ons bezien, dan dus dat ze zeiden van: "oké, ja, ze zijn wel bezig met AI, maar we willen ook zorgen dat we de juiste dingen doen", wat we dan responsible AI noemen. "En we hebben mensen nodig die ons daarbij kunnen helpen." Nou, dat is eigenlijk inmiddels uitgegroeid tot een team van 10 man, is niet giga groot natuurlijk, maar we doen het aardig. En met dat team adviseren we bedrijven over de verantwoorde inzet van AI. We doen ook audits op AI systemen en dat past eigenlijk best wel goed bij mij. Nou, ik heb ooit een master gedaan waar best wel wat AI, toen heette dat Data Science, wordt het nog steeds wel genoemd, in zat. Omdat ik eigenlijk ooit met dat team begonnen ben een aantal jaren geleden heb ik nu de dagelijkse leiding ook over dat team, dus dat betekent dat ik enerzijds gewoon de aansturing doen van team, zou je kunnen zeggen, maar met name ook voor zorg dat er voldoende werk is voor iedereen om lekker aan de gang te blijven. Dus ik heb een deel commerciële rol en een soort van team lead rol om het zo maar te zeggen en dan echt dus wel gericht op AI. Maar omdat ik dus ook wel auditor IT heb, dus weet ik hoe control frameworks werken, hoe ze tot stand komen, ik weet wat van AI, hoop ik jou een beetje op weg te kunnen helpen.

Rico Schilder

Ja, ik denk het ook, klinkt heel erg goed. En dan ja, je bent best wel bekend met AI. Ik heb als een van de vragen ook staan, wat weet u over AI?

Interviewee 2

Nou ja, inmiddels is het gewoon mijn kern werkveld, dus ik zou mezelf zeker geen expert willen noemen, want ik ben nog niet echt opgeleid als AI specialist. Ik heb wel toen in die master dat wel een paar keer zelf gedaan en later heb ik natuurlijk door zelf veel te lezen en te trainen echt wel een goede kennisbasis ontwikkeld, maar ik heb nooit een echte AI studie of zo gedaan. Zo ver gaat het nou ook weer niet. Maar toen was dat er ook nog niet echt. Maar gewoon door praktijkervaring. Ja, dan kom je er natuurlijk heel veel over te weten.

Rico Schilder

Ja oke, top nou, Laten we dan beginnen met de eerste vraag. Het maken van zo'n controle raamwerk is een proces dat bestaat uit een aantal onderdelen, of een aantal activiteiten zeg maar, de activiteiten die ik uit de literatuur heb geïdentificeerd, en ik zal heel even eens naar een venstertje voor de delen. Het zijn 5 stappen, zeg maar. En dan wil ik heel eventjes kijken of dat in jouw optiek ook klopt, deze stappen: de identificatie gevolgd door de

risicobeoordeling, de ernst van risico's, dan een prioriteit beoordeling van de risico's, dan een response bedenken/risicobeheersing en dat dan uiteindelijk allemaal samenvoegen in een soort rapportering.

Interviewee 2

Ja ja, je zou het natuurlijk nog ietsje detailerend kunnen uitleggen hè? Dus als je echt kijkt naar de standaard AO/IC aanpak, dan zit er voor die risico identificatie eigenlijk nog een soort procesanalyse, dus: "Waar hebben we het nou precies over? Wat zijn de stapjes in zo'n proces om daarin dan te kijken? Oké, wat kan er dan per stapje eigenlijk misgaan?" Dat is het identificeren van risico's.

Die risico's in hele traditionele aanpak kwantificeer je dan in termen van impact en kans, en dan hoog, laag, midden, zodat je een soort risicomatrix krijgt. Nou, dat helpt je natuurlijk om te prioriteren. Alle risico's met een hoge kans en een hoge impact. Ja, dat is natuurlijk automatisch waar je op zou willen focussen. Dus dat klopt toch? Dan heb je die risicobeheersing. "Oké, wat gaan we dan doen om die risico's te mitigeren?" Maar daar zit ook altijd, en dat mis ik dan nog misschien een beetje, en dat zit wel in die response hoor, "Ja, wat is nou het restrisico wat je dan overhoudt?"

Rico Schilder

Ja.

Interviewee 2

En willen we dat accepteren, of willen we dan nog verder gaan in de respons? Dus die restrisico respons is een soort van samen spel, zou je kunnen zeggen van hoe minder risico bereid je bent aan te gaan, hoe meer maatregelen je natuurlijk treft. Simpel voorbeeld: het slot op de deur. Het risico is dat mensen gewoon via de voordeur naar binnen komen. Nou je beheersingsmaatregelen is om dan een slot op te zetten. Dan houd je nog het risico dat ze tot slot kunnen openbreken. Nou, hoe groot acht je die kans? Nou, relatief klein. Vind ik dan een slot genoeg? Nou, laten we dan nog maar eentje doen om een extra zekerheid in te bouwen. Dus als een soort van extra maatregel die je dan wel treft, dus daarom die restrisico's response is een soort van interactie.

Rico Schilder

Oké top. En welke activiteiten van deze stappen zijn dan eigenlijk het meest intensief, bijvoorbeeld in tijd of in moeite die het kost?

Interviewee 2

Ja, ik denk eigenlijk dat toch dat identificeren wel, dus het goed kunnen nadenken over waar het mis kan gaan. Dat moet je wel kunnen en dan natuurlijk uiteindelijk de maatregel daarbij bepalen, dus je respons. Ik denk dat dat de twee meest arbeidsintensieve zijn, om het zo maar te zeggen. En daar zit de meeste uitdaging in om dat goed te doen, laat ik het zo zeggen, dus dat wil niet per se zeggen dat het dan ook veel meer tijd kost, maar ik denk wel dat dat de meest inhoudelijk uitdagende stappen zijn om het zo maar te zeggen.

Rico Schilder

En, waarom is dat?

Interviewee 2

Omdat je dan nog niet precies weet waar je het over hebt. Kijk, als jij een ernst moet gaan beoordelen, dan weet je al wat het risico is, dus dan hoeft je alleen maar te denken van: "Is dat nou een grote kans of een kleine kans?" Dat is natuurlijk nog wel moeilijk om te kwantificeren, maar in de basis weet je wel waar je het over hebt, terwijl als jij iets voor je ziet en dan moet je gaan nadenken zelf eigenlijk, waar kan het dan misgaan? Wat zijn de risico's? En dat is natuurlijk toch, dat vergt wat meer inbeeldingsvermogen, creativiteit, dan die kwantificering. Hetzelfde geldt eigenlijk voor die maatregelen. Je moet een bepaalde creativiteit hebben om de juiste maatregelen te bedenken die passend zijn op hetgeen wat je als risico hebt geïdentificeerd. Dat vergt ook wel een wat breder denkveld als dat om dat goed te kunnen doen.

Rico Schilder

Oke, en in welke delen van het proces zou AI eventueel gebruikt kunnen worden om te automatiseren of deels te automatiseren?

Interviewee 2

Ja, ik denk eigenlijk toch overal wel een beetje, moet ik heel eerlijk zeggen. In ieder geval in een adviserende rol uiteraard, hè. Bij identificatie kun je natuurlijk prima een AI systeem vragen van nou: "We hebben dit proces op basis van wat jij weet over dat proces wat we erin stoppen, waar zie jij risico's? Dus waar heb jij het zien misgaan in zo een proces?" Dat kan je echt wel helpen. Nou, hetzelfde geldt voor die kans maal impact. "Hoe groot acht jij nou, beste AI systeem, op basis van dit soortgelijke risico's die je hebt gezien, dat het ook daadwerkelijk gebeurt en wat is dan nou impact?" Je zou het ook al meer kunnen zien als ik er zo doorheen loop. Oké, prioriteit beoordelen denk ik, dat is denk ik wel iets minder, maar dat is feitelijk gewoon een resultaat van je ernst beoordeling. Ja hoe potentieel ernstiger, hoe hogere prioriteit. In de meeste gevallen dus, dat zal voor AI niet zo spannend zijn, maar wel bijvoorbeeld het voorstellen van maatregelen die zo'n risico mitigeren. Ja, weet je, als ik denk aan generatieve AI waarbij heel het internet in een AI systeem is gepropt, ja, dan kun je natuurlijk prima vragen: "Oké, dit hebben we als risico. Wij zien het als een hoog risico, want dit en dit en dit. Welke maatregelen kan ik treffen om te zorgen dat het risico beheerst wordt?" Nou, dan kun je je daar echt wel over laten adviseren. Je kunt er een variabele meegeven en het restrisico willen we zo laag mogelijk hebben, dus we willen echt helemaal dichttimmeren, dus we willen een kopie van preventief en detective bijvoorbeeld. Ja, ik denk dat je echt op iedere stap rapporteren, misschien ook iets minder. Maar op basis van het identificeren van risico's, ernst beoordelen, maatregelen tegen de aanzetten, en dat dus in die integratie werd die restrisico's. Ja, ik denk dat het gewoon bijna overal dus wel kan. Zeker in de meest cruciale stappen.

Rico Schilder

Oke en waarom in die rapportage dan wat minder?

Interviewee 2

Ja, daar komt weinig denkwerk meer bij, hè, denk ik, dus dat is meer gewoon zorgen dat het op papier komt. Daar kan het ook bij helpen, maar dat is denk ik een minder interessante taak, laat ik het zo zeggen. Het is denk ik wel een efficiencyslag die je ermee zou kunnen behalen, maar inhoudelijk? Ja, het ligt er ook aan wat je onder rapporteren staat. Kijk, het goed op papier krijgen van een control is het ook wel best wel uitdagend voor veel mensen,

niet in de laatste plaats ook voor mij, dus daar zou je natuurlijk wel over kunnen laten adviseren hoe je, als je het risico weet, als je de maatregel weet, om dat zo goed mogelijk op te schrijven. Dus op zich zou het daar ook best wel bij kunnen helpen, zeker.

Rico Schilder

Oké ja, want in principe was mijn volgende vraag: welke van deze stappen zouden absoluut niet automatiseert kunnen worden met behulp van AI? Maar dat zijn er dus eigenlijk geen een als ik het zo hoor?

Interviewee 2

Ik denk dat je overal AI zou kunnen inzetten. Kijk, dat prioriteit beoordelen, dat het meer een resultaat van je ernst beoordeling wat mij betreft, dus dat je daar niet per se in voor zet. Maar ik denk dat principe in iedere stap wel toegevoegde waarde zou kunnen hebben.

Rico Schilder

En gebruiken jullie zelf ook al AI op je werk?

Interviewee 2

Ja, wij hebben zo een Secure GPT oplossing dus ChatGPT, maar dan veilig. Dat gebruik ik wel, maar voor de rest beperkt.

Rico Schilder

En, en waarvoor wordt het dan gebruikt?

Interviewee 2

Nou, ik gebruik het gewoon om teksten te maken voor proposals of dat soort dingen gewoon hele platte basale taken, vooral richting de commercie om het zo maar te zeggen.

Rico Schilder

En was dat makkelijk te implementeren?

Interviewee 2

Nou, ja, ik heb daar niet zo mee bezig gehouden, dus dat hebben de IT collega's gedaan, dus zeg maar niet de de client facing personen maar meer onze backoffice die IT beschikbaar maakt aan ons.

Rico Schilder

Oké. Ja. Nou, er zijn een aantal vormen van AI, een aantal types AI, die veel gebruikt worden en ook recentelijk, nou je noemde net al ChatGPT, maar die types zijn bijvoorbeeld ook Natural Language Processing en Generative AI. Deze termen ken je?

Interviewee 2

Ja.

Rico Schilder

Ja oké. En deze types AI zouden ook wel allebei gebruikt kunnen worden bij het opstellen van zo een controle raamwerk?

Interviewee 2

Nou ja, kijk. Generative AI, zo'n large language model, wat het eigenlijk doet, is dat op basis van een bepaalde context, destilleert die teksten die eigenlijk het meest logisch zijn op basis van de vragen die gesteld zijn. Dat is feitelijk een beetje wat er gebeurt, dus het systeem denkt niet voor zichzelf om het zo maar te zeggen, dus het is niet dat die jouw vraag echt begrijpt. Het is gewoon een berekening, statistisch gezien van: "Ik zie nu in de vraag deze woorden terugkomen, wat is dan gezien alles wat ik heb geleerd het meest logische antwoord om daarop te geven?" Het is niet dat tuurlijk echt een interpretatie plaatsvindt van de vraag. Nou ja, het is wel een techniek die hiervoor heel goed geschikt is. Als jij een bepaalde risico omschrijving geeft een bepaalde procesbeschrijving, ja, dan weet zo'n systeem gewoon van zo'n systeem op basis van wat die geleerd heeft. Ja, hij kan er best wel goed op reageren dus met een tekst maken waarvan je denkt: ja, daar kan ik wel wat mee. In ieder geval als startpunt. Ik zeg niet dat ik meteen moet copy pasten, klaar, strik erom en niks meer aan doen, maar als startpunt kan het best wel prima helpen. Ja, NLP, dat is feitelijk een beetje onderdeel van hè? Dus dat is gewoon teksten interpreteren en maken, dus dat hangt heel erg, wat mij betreft, met elkaar samen, maar ik denk wel inderdaad op het moment dat je controls wil genereren. Nou zegt het al een beetje, genereren, generatief dan kun je LLM's, dus generatieve AI, daar echt wel goed voor gebruiken ja.

Rico Schilder

Oké en zijn er eventueel nog meer types AI die van pas kunnen komen die ik gemist heb?

Interviewee 2

Ja, kijk, als je meer gaat kwantificeren, dan kun je ook in een beetje de supervised... Jouw vraag en actie moet ook geïnterpreteerd worden. Ik denk dat generative AI in dit geval wel het meest voor de hand liggende is. Ik denk dat je anders wel heel veel op de hals haalt als je dat... Omdat dat toch een vrij kwalitatieve exercitie is waarmee je bezig bent, hè? Dus je bent toch aan het nadenken over risico's, nadenken over maatregelen is iets anders dan: "Stop dit in een bakje of doe een voorspelling op dit en dit", dus dat is toch een iets andere manier van AI inzet, dus ik denk dat je met LLM's wel de juiste technologie te pakken hebt.

Rico Schilder

Oké. Wanneer je een controle raamwerk zou gaan maken, wat voor input is daarvoor nodig? Wat voor documenten zijn daarvoor nodig?

Interviewee 2

Je moet gewoon goed begrip hebben van het proces waar de risico's in zitten, dus daar heb je veel informatie over nodig zodat je dat goed begrijpt en begrijpt wat er gebeurt om te proberen die risico's te identificeren. Dat is denk ik wat je vooral nodig hebt, omdat je die kennis moet hebben. Hoe je daar naar moet kijken natuurlijk. En daar heb je gewoon studies voor en handboeken. Dus ja, in die zin zou dat dan ook nog wel documentatie zijn die je nodig hebt, maar dat zit op een iets ander niveau, dus je hebt documentatie die je nodig hebt om die skill van een control framework te maken aan te leren, en je hebt documentatie nodig van het object waarvan je zo een control framework wil gaan maken. Dus dat zijn natuurlijk verschillende niveaus, maar voor beide heb je informatie nodig.

Rico Schilder

En stel je voor dat je een systeem hebt dat AI gebruikt om dat hele proces door te lopen. Zie je dan ook nog technische problemen voor je wanneer je dit soort documenten als input gaat gebruiken?

Interviewee 2

Ja, wat bedoel je met technische problemen? Ja dat kan natuurlijk van alles zijn, je datakwaliteit van je input, data kan onvoldoende beschikbaar zijn, maar dat is geen technisch risico, maar zo'n systeem kan natuurlijk ook hallucineren, zoals ze dat zo mooi noemen, hè? Als je het over generatieve AI hebt, dus dat zit juist in het feit dat hij niet echt jouw vraag begrijpt, maar dat hij gewoon berekent: "Wat is het meest logische antwoord op basis van wat het kind het verleden gelezen heb?" Ja, dus daar zitten wel een soort van technische risico's aan vast. En je kan het ook hebben over datalekken, maar dat gaat wel heel ver. Ik denk dat je in de basis dat je geen enorme risico's loopt. Nou moet ik eerlijk zeggen als je vanuit technisch perspectief goed weet hoe zo'n proces werkt dat je een heel eind moet kunnen komen. Dus als jij een control framework wil maken en je gaat daar AI gebruiken, dan moet je natuurlijk wel kunnen beoordelen of dit nou een goede maatregel is bijvoorbeeld. Of is dit een logisch risico? Ja, om die stap te kunnen maken moet je wel skilled zijn, maar vanuit technisch perspectief denk ik dat het relatief beperkt is.

Rico Schilder

Ja, en je noemde net die data hallucinatie door AI. Wat kan er gebeuren als dat veel voorkomt?

Interviewee 2

Ja gewoon foute controls, foute adviezen vanuit zo'n AI systeem dus. Omdat zo'n systeem niet echt begrijpt wat je vraagt, maar gewoon berekend, wat het beste antwoord is op de woorden die hier terugkomen. Dan kan het zijn dat het antwoord dus niet klopt, terwijl het wel goed geformuleerde teksten zijn. Ja, dan het wel lijkt alsof het klopt. Ja, dat is dan een potentieel risico dat je dus je risico's die je hebt geïdentificeerd of tot maatregelen hebt omgezet niet echt passen. Of dat je te veel gelooft in het systeem en je gebruikt een generatieve AI systeem om te bedenken, als je een procesbeschrijving geeft. Waar zitten hier de potentiële risico's en je kijkt daar zelf niet kritisch naar, en het is door hallucinatie beïnvloed op een negatieve manier, dan heb je gewoon een minder effectief raamwerk. Met het gevolg dat je misschien bepaalde risico's mist omdat je er niet aan hebt gedacht. En als die dan voorkomen, dan kan dat bepaalde gevolgen hebben, liggende aan het type risico dat je mist.

Rico Schilder

Ja, en zitten er ook ethische dilemma's aan verbonden wanneer je dit soort documenten als input gaat gebruiken?

Interviewee 2

Nee, ik denk het niet per se. Als je de informatie erin stopt die je er ook in mag stoppen, vanuit wet- en regelgeving. Het kan ook zo zijn dat er bepaalde redenen zijn dat dat niet mag vanuit privacywetgeving of andere wetgeving, en dan kun je het er natuurlijk ook niet in stoppen.

Rico Schilder

Denk je dat er ook ethische problemen kunnen ontstaan uit de output? Dus uit de controls die geformuleerd worden?

Interviewee 2

Ja ja, als je een beetje aan het fantaseren bent, kan je natuurlijk altijd wat bedenken. Het ligt natuurlijk heel erg aan waar de controls over gaan, hè. Als het over mensen gaat, bijvoorbeeld in je HR proces, dan kan ik me wel voorstellen dat er potentiële ethische risico's ontstaan. Terwijl als het een control framework is, wat de risico's van een bepaald IT systeem moet beheersen, wat helemaal niet over mensen gaat, dan zijn er iets minder implicaties. Dat is dan per definitie natuurlijk lager, omdat we bij ethiek toch wel vaak een soort menselijke aspecten nodig hebben.

Rico Schilder

Ja, dus dat hangt echt heel erg af van het type proces dat je gaat beoordelen?

Interviewee 2

Ja, dat vind ik wel ja.

Rico Schilder

Denk je dat er ook nog risico's of problemen kunnen voorkomen die gerelateerd zijn aan het soort input dat je levert, dus een bepaald type document? Bijvoorbeeld wet- en regelgeving zal misschien anders opgebouwd zijn als bedrijfsproces of beleid of andere type documenten?

Interviewee 2

Ja, ongetwijfeld. Ja beetje als een slap antwoord, maar ik zit even te denken of ik voorbeelden erbij kan bedenken, maar het lijkt me van wel ja.

Rico Schilder

Maar je hebt niet helemaal een beeld bij van wat dat eventueel zou kunnen zijn?

Interviewee 2

Ja, dan kom ik weer een beetje op die standaardantwoorden, zoals de kwaliteit van zo'n document, hoe kloppend is het? Is het de meest actuele versie? Al dat soort aspecten zitten daar ook achter, maar dan heb ik het heel erg over de kwalitatieve aspecten van zo'n document.

Rico Schilder

Ja dus die data kwaliteit, die moet eigenlijk gewoon echt tiptop zijn?

Interviewee 2

Ja zo goed mogelijk.

Rico Schilder

Oké. En voor de gebruiker van zo een systeem, iemand die AI gaat gebruiken om een control framework te formuleren of om controls te formuleren. Wat is voor die gebruiker dan van belang?

Interviewee 2

Nou, dat hij dus wel het proces heel goed begrijpt. Dus het domein waar die zo een framework voor gaat maken, dus eigenlijk gaat het erom dat zo'n persoon goed de uitkomsten van zo'n AI systeem weet te beoordelen. Dus dat vraagt van een inhoudelijke kennis, vraagt kennis om de limitaties van zo'n systeem voldoende te weten. Het vraagt ook kennis over de input data die erin is, weet je wel: "ben je ervan overtuigd dat de kwaliteit voldoende is? Ja of nee?" Dus die gebruiker moet voldoende verstand hebben van dat systeem, en moet goed de inschatting kunnen maken of de uitkomst goed genoeg is. Dus, zowel A: om het systeem te gebruiken, en B: om de uitkomsten ervan te gebruiken, dan lijkt me dat voldoende. Dus dat is eigenlijk op twee niveaus.

Rico Schilder

En wat kan er gebeuren als dat fout gaat, als iemand daar niet genoeg getraind voor is of niet genoeg ervaring voor heeft?

Interviewee 2

Ja, dat komt weer op dezelfde risico's die ik net noemde. Weet je wel, je krijgt gewoon een minder goed beheersingsraamwerk, waardoor je potentieel bepaalde maatregelen niet treft, die je eigenlijk wel moet treffen. Maar ook, en dat gaat wel ver, als je alleen maar AI systemen gaat gebruiken, dat je dan zelf niet goed meer nadenkt. Dan raak je zelf de competentie langzaam kwijt. Maar dat is meer een indirect gevolg, om het zo te zeggen.

Rico Schilder

Ja exact ja, want daar had ik ook wel een vraag over. Wat kan er bijvoorbeeld gebeuren als mensen te veel vertrouwen in de output van een systeem dat AI gebruikt?

Interviewee 2

Nou ja, dus dat ze niet meer voor zichzelf nadenken, het gewoon gebruiken en dat ze daardoor dingen over het hoofd zien, of dingen doen die veel efficiënter kunnen, hè? Het systeem stelt iets voor: "dat klinkt goed. Laten we dat gewoon gaan inregelen", en er zijn veel makkelijkere manieren om zoiets te doen. Ja, dat is het indirecte daarvan. Het is heel makkelijk om ChatGPT je mailtje voor jou te laten tikken in het Engels als je er even geen zin in hebt. En, dat is helemaal niet erg als dat een keer doet of twee keer of drie keer, maar als dat je core business wordt om dat te doen, dan komt natuurlijk het moment dat je geen toegang hebt tot zo'n systeem en toch van je gevraagd wordt om zoiets te doen, en dan lukt het niet. Maar dat is iets existentiëler, om het maar zo te zeggen. Dat is nou niet iets wat ik ook heel goed kan onderbouwen of zo. Maar dat heeft uiteindelijk wel allemaal te maken met een minder goed werkend of minder compleet controleraamwerk.

Rico Schilder

En zie je hier op de lange termijn ook nog probleem in? Want we zien tegenwoordig dat AI vrij snel wordt geadopteerd. Als mensen daar steeds meer in gaan vertrouwen en uiteindelijk hun competenties verliezen daardoor, denk je dat dat op de lange termijn effect gaat hebben?

Interviewee 2

Het zou natuurlijk kunnen. Ja tuurlijk, ja, dat zou wel echt kunnen. Ja, hoe snel dat gaat weet ik ook niet, hè? Maar een beetje hetzelfde als met het navigatiesysteem. Vroeger reed iedereen zonder navigatiesysteem, zocht het even op, en reden er gewoon naartoe en dan kwam het wel goed, maar nu rijdt iedereen met navigatiesysteem en vergeten ze gewoon de route. En rekenen is nog een mooi voorbeeld. Ja, iedereen gebruikt nu zijn telefoontje om een berekening te doen, ja dus zeg maar de skill om te hoofdrekenen, die raken mensen gewoon kwijt. Dus ja, ik zie dat wel als risico, ja.

Rico Schilder

Hè, dus dat is ook nog iets om in acht te nemen dat het dus wel...

Interviewee 2

Ja, Het is wel indirecter, hè? Dus het heeft niet direct impact op de kwaliteit van je controleraamwerk. Het heeft vooral impact op... Nou ja, uiteindelijk natuurlijk ook wel, want mensen moeten vervolgens gaan beoordelen of zo'n controle raamwerk dan klopt. Als je dat nooit meer zelf hebt gemaakt, dan raak je die skill natuurlijk ook kwijt. Zo simpel is het, maar dat zijn allemaal wel langere termijn effecten, denk ik. En ook. Heel impliciet.

Rico Schilder

Oke, ja. Dat was in principe mijn laatste vraag die ik op mijn lijstje had staan.

Interviewee 2

Heb je hier wat aan, of praat ik wel wat in de rondte?

Rico Schilder

Nee, nee, nee. Ik heb hier zeker wat aan. Maar ik zit nog heel even te denken of ik hier en daar nog wat extra kan vragen omdat je veel kennis hebt van de responsible AI. Heb je daar ook nog een specifieke invalshoek over op dit topic?

Interviewee 2

Nou ja, kijk, het wordt natuurlijk echt interessant op het moment dat het over mensen gaat, om het zo maar te zeggen. En tuurlijk hoor, als het control framework controls bevat die over mensen, dan is er natuurlijk de potentiële impact als zo'n controle niet klopt veel groter, en vraagt dan ook eigenlijk om veel meer controle om dat tot stand te brengen, dan dat het iets triviale is. Dus vanuit responsible AI wordt het met name interessant op het moment dat het over mensen gaat en mijn ervaring leert wel dat control frameworks niet zo heel vaak over mensen gaan. Maar dat komt natuurlijk ook vooral doordat ik IT audit heb gedaan, en dan kijk je toch veel naar het IT stukje en dan is het beperkt. Ik kan me voorstellen dat het in primaire processen wel heel veel om mensen gaat. Ik denk in dit geval dat vooral de kennis van degene die zo'n systeem gebruikt, dat dat doorslaggevend is. Als dat op orde is om het zo maar te zeggen, dan denk ik dat die combi van AI en het maken van beheersingsraamwerken best wel een krachtige zou kunnen zijn, juist omdat je in die fase van het identificeren van risico's en het bedenken van passende maatregelen wat creativiteit en denkwerk kan gebruiken. Nou, als je dat dan laat ondersteunen door de inzet van de AI, dan denk ik dat dat heel veel toegevoegde waarde heeft.

Rico Schilder

Dus in het IT risico is dat menselijke aspect wat minder aanwezig? Dan hoef je daar minder rekening mee te houden?

Interviewee 2

Er zijn natuurlijk wel mensen die de controls uitvoeren, soms geautomatiseerd, maar soms ook gewoon handmatig. Alleen het gaat meer over: "Zijn er nou controls die echt gaan over mensen?" En dat is denk ik wel beperkt in relatie tot IT raamwerken. Ik kan me voorstellen dat er ook hele andere controleraamwerken zijn die er heel anders op toezien, en dan is dat wel een andere situatie natuurlijk. Bijvoorbeeld een HR proces, daar kan ik me nog iets bij voorstellen.

Rico Schilder

Ja, dus daar zou AI minder gebruikt moeten worden.

Interviewee 2

Nee, daar zou het bewuster en voorzichtiger moeten gebeuren. Het punt dat ik vooral probeer te maken is dat het dus heel erg afhankelijk is van het type control framework en de scope die je daarvoor hebt. Die zijn heel doorslaggevend in hoe responsible je er mee om moet gaan. Dat is eigenlijk het punt dat ik probeer te maken.

Rico Schilder

Ja, duidelijk top. Nou, dan denk ik dat we door de vragen heen zijn.

Interviewee 2

Ga je het zelf ook nog proberen? Want dat is natuurlijk wel leuk. Ga je dus ga je zelf nog een control framework maken waarbij je dan ChatGPT of zo gebruikt?

Rico Schilder

Niet in deze scriptie, nee. Daar heb ik de tijd niet voor en dat valt buiten mijn scope. Het zou wel heel cool zijn inderdaad.

Interviewee 2

Oké oké. Ja, het heeft best wel een use-case. Je ziet best wel veel mensen, en ik zelf ook. Ik heb twee keer toen ik in mijn start, maar nu doe ik het dan ook wel, maar dan meer op AI systemen. Ik heb best wel veel uitdagingen gehad met goede control frameworks maken om het zo maar te zeggen. Het is best wel een vak. Ja, en ik zie echt wel dat AI erbij en een hele nuttige rol kan spelen, dus het is wel een leuk onderzoek om op die manier naar te kijken. Ik heb best wel veel van dit soort interviews, maar dat gaat vaak tot meer over het oordeel van risico's van AI. Maar deze invalshoek is voor mij ook wel nieuw en ik vind het wel een hele mooie moet ik zeggen.

Rico Schilder

Ja, dit is dan weer net andersom, zeg maar niet het risico van AI, maar AI voor risico.

Interviewee 2

Ja, en dat kom ik ook wel tegen, maar dan vooral: "Hoe kunnen auditors AI inzetten om audits uit te voeren? Of hoe kan AI een control vervangen?" Dus dat is meer een vierogenprincipe bijvoorbeeld, maar AI om risico's in te schatten, te beoordelen en maatregelen te bedenken. Dat is weer een andere tak van sport en die heb ik nog niet zo vaak, misschien zelfs wel nooit, aan de hand gehad, dus dat vind ik wel leuk.

Rico Schilder

Oké, dat betekent in ieder geval dat mijn onderzoek relevant is!

Interviewee 2

Ik weet niet wat je begeleiders ervan vinden, maar vanuit mijn perspectief is het in ieder geval heel erg relevant, leuk en interessant.

Rico Schilder

Ik vind het ook een leuk onderzoek en af en toe zie je wel wat dingen voorbij komen op LinkedIn over AI, en ik krijg ook veel doorgestuurd. Maar dat is dan niet altijd specifiek over dit exacte probleem, dus dat maakt het best wel leuk. En het zou natuurlijk uiteindelijk helemaal cool zijn als dat in zo een GRC tool gewoon geïmplementeerd kan worden.

Interviewee 2

Nou exact, dat je gewoon wat documenten van een proces uploadt, en dat er dan automatisch een control framework uitrolt. Ik zie het wel gebeuren hoor, in de toekomst moet ik heel eerlijk zeggen. Natuurlijk zit er dan nog een menselijk vlak in om dat weer te beoordelen. Maar dat moet zeker kunnen.

Rico Schilder

Oke, en wou je verder nog wat kwijt over AI binnen je eigen domein of over het onderwerp?

Interviewee 2

Nee, ik heb het nog een beetje vanuit het responsible stuk proberen aan te geven wat ik denk dat belangrijk is. Maar ik heb daar voor de rest geen grote aanvulling meer op.

Rico Schilder

En over het scriptieonderwerp nog wat toe te voegen?

Interviewee 2

Nee, wat ik zei, ik vind het wel leuk. Het is echt een andere invalshoek. Ik moet denken aan een leuk onderzoek gedaan door de Universiteit van Delft dat ik tegenkwam. Toen hadden ze masterscripties van studenten voor en na ChatGPT met elkaar vergeleken, en gekeken naar het woordgebruik en het taalgebruik, en toen was te zien dat na de introductie van ChatGPT bepaalde woorden ineens in scripties voorkwamen die daarvoor nooit voorkwamen. Dus dat gaf een soort indicatie, hè. Dat was niet om plagiaat aan te wijzen, maar het gaf wel een indicatie dat ChatGPT wordt gebruikt voor dit specifieke doeleind, maar je zag dus ook dat bepaalde terminologie vaker terugkomt. Nou, dat concept kun je natuurlijk ook loslaten op control frameworks. Het is een potentieel risico dat control frameworks alleen maar op dezelfde manier geformuleerd zijn, waardoor het... Ik probeer

eigenlijk maar een voorbeeld te geven van hoe andere soorten literatuur ook kunnen helpen in jouw onderzoek.

Rico Schilder

Dat is wel grappig, ja. Ik ga dat eventjes opzoeken straks. Dat vind ik wel leuk. Dat klinkt als heel leuk onderzoek.

Interviewee 2

Ja, ja, ik heb hem niet meer paraat. Maar dat was echt heel grappig.

Rico Schilder

Nou cool! In ieder geval heel erg bedankt voor je hulp.

Interviewee 2

Graag gedaan. Mocht je nog punten hebben of vragen hebben, dan kun je altijd even mailen of bellen. Dat is natuurlijk geen enkel probleem.